

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т.Г. Шевченка
Навчально-науковий інститут історії та соціогуманітарних дисциплін
імені О.М. Лазаревського

Кафедра всесвітньої історії та міжнародних відносин

ПОГОДЖЕНО

Протокол №__ від «__» _____ 2020 р.

Завідувач кафедри

 проф. Ячменіхін К.М.

СИЛАБУС
навчального курсу
«ІСТОРІОГРАФІЯ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ»

Галузь знань – 03 Гуманітарні науки
Спеціальність – 032 Історія та археологія
Освітній ступінь – магістр
Форма навчання – денна
Форма підсумкового контролю – екзамен

Викладач – Ячменіхін Костянтин Михайлович, професор, завідувач кафедри
всесвітньої історії та міжнародних відносин.

E-mail: Kostas48@ukr.net

Години консультацій – щовівторка 12.00-13.00 (304 кабінет).

Анотація курсу

Навчальний курс «Історіографія всесвітньої історії» розрахований на студентів закладів вищої освіти історичних спеціальностей з урахуванням наявності у них базового рівня знань вищої освіти (бакалавр), які навчаються за освітньо-професійними програмами підготовки магістра. Він побудований відповідно до вимог Європейської Кредитно-Трансферної системи (ECTS).

Курс «Історіографія всесвітньої історії» для студентів V курсу розрахований на II-й семестр, передбачає 36 лекційних, 24 практичних години, а також 120 годин самостійної роботи. Зміст курсу поділяється на шість змістових модулів.

Змістовий модуль 1

- Предмет і завдання курсу історіографії всесвітньої історії.
- Зародження історичної свідомості та історичних уявлень у стародавній міфології та епосі.
- Розвиток історичних знань у традиційних суспільствах.

Змістовий модуль 2

- Середньовічна історіографія V – XV ст.
- Гуманістична історіографія.

Змістовий модуль 3

- Історіографія XVIII ст. Просвітництво
- Історична наука кін. XVIII – у п. пол. XIX ст. Романтизм.
- Французька історична школа доби Реставрації.
- Історичні концепції німецької класичної філософії.
- Основні напрямки історичної думки в Росії.

Змістовий модуль 4

- Історична наука у др. пол. XIX ст. Позитивізм.
- Історичний матеріалізм.

Змістовий модуль 5

- Історіософія кін. XIX – п. пол. XX ст.
- Неокантіанська методологія історії..
- Релігійно-філософські концепції історії.
- Теорії циклічного розвитку світової історії (О.Шпенглер, А.Дж.Тойнбі, П.Сорокін).
- Філософія екзистенціалізму та її вплив на історичну думку (К.Ясперс, М.Хайдеггер).
- Соціологічна школа Е.Дюркгейма. Теорія “культурно-історичного синтезу” А.Берра.
- Основні тенденції розвитку провідних історіографічних шкіл у п. пол. XX ст.
- Становлення “Нової історичної науки”. Школа “Анналів”.
- Марксистська історіографія.
- Характер та особливості розвитку національних історіографій.

Змістовий модуль 6

- Особливості розвитку історичної науки в др. пол. XX – поч. XXI ст.

- Основні тенденції розвитку провідних національних історіографічних шкіл у др. пол. XX – поч. XXI ст.
- Еволюція неокантіанства.
- Неопозитивістська течія в сучасній історіографії.
- Подальший розвиток теоретичних основ “Нової історичної науки”.
- Національні історіографії та шляхи їх розвитку.

Передреквізити курсу

Для освоєння змісту навчального курсу необхідно засвоїти навчальний матеріал з всесвітньої історії, методології історії.

Постреквізити курсу

Після вивчення дисципліни силабусу отримані студентом знання, вміння та навички будуть необхідні для розуміння історіописання. Курс буде важливий для написання наукових робіт з історії.

Мета курсу

Вивчення основних етапів історії історичної науки від найдавніших часів до сьогодення. Відтак у центрі уваги перебувають теоретичні аспекти історичної науки, концептуальні філософсько-методологічні положення, які зумовлювали рівень вивчення конкретно-історичних проблем і окремих етапів розвитку світової історії.

Загальні компетентності студентів:

- Здатність до самоорганізації та самовдосконалення, критичності та самокритичності мислення.
- Здатність до навчання та самоосвіти, працювати відповідально самостійно й у колективі.
- Здатність до пошуку, критичного аналізу та обробки інформації різних джерел з застосуванням сучасних інформаційних та комунікативних технологій.
- Здатність виокремлювати суперечності, формулювати проблеми та визначати власні шляхи їхнього розв’язання.
- Здатність ухвалювати обґрунтовані рішення.
- Здатність використовувати усно й письмово державну та іноземну мову у всіх сферах суспільного життя, організовувати ефективне спілкування зі здобувачами освіти, колегами, громадськістю та науковим співтовариством.
- Здатність створювати та реалізовувати індивідуальні та колективні проекти.
- Здатність до креативності як основи постановки та досягнення цілей діяльності, адаптації до нових ситуацій, роботи в умовах обмеженого часу та ресурсів.

Основні фахові компетентності дисципліни «Історіографія всесвітньої історії»:

- Знання історії історичної думки, сучасної історіографічної ситуації та використання сучасних методологічних і міждисциплінарних підходів для постановки, розв’язання та інтерпретації актуальних наукових проблем.

- Володіння навичками науково-дослідної, освітньої та управлінської діяльності.
- Здатність критично аналізувати актуальні проблем історіографії, джерелознавства, археології, архівознавства, вітчизняної та всесвітньої історії.
- Здатність до самостійного пошуку та опрацювання фахової інформації з застосуванням сучасних інформаційних та комунікаційних технологій.
- Здатність усно й письмово рідною або іноземною мовою висловлювати свою точку зору, організовувати й брати участь у дискусіях та публічних заходах.
- Здатність фахово планувати й реалізовувати дослідницькі проекти з обраної проблеми з використанням сучасних методологічних та теоретичних підходів.
- Вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні та соціальні процеси, події та явища.

Очікувані результати курсу

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні мати:

- Базові знання з організації та проведення наукових досліджень.
- Базові знання методології та методів історичних досліджень та технологій історіописання, їхнього застосування в наукових дослідженнях.
- Базові знання основних етапів розвитку історичного мислення та пізнання, становлення понятійного апарату історичної науки.
- Базові знання застосування сучасних інформаційних та комунікаційних технологій в історичних дослідженнях.
- Базові знання про інформаційні ресурси історичної науки, історичні джерела та способи роботи з ними.
- Базові знання теоретичних основ організації освітнього процесу у закладах вищої освіти та методики викладання соціогуманітарних дисциплін.
- Уміння аналізувати відмінності в історіографічних концепціях, підходах та поглядах на пізні історичні проблеми;
- Уміння демонструвати навички професійного спілкування з використанням наукових термінів, прийнятих у фаховому середовищі;
- Уміння застосовувати сучасні методики викладання історії.
- Уміння формулювати мету та завдання конкретного історичного дослідження;
- Уміння всебічно розглядати дослідницьку проблему з використанням відповідних джерел і наукової літератури;
- Уміння аргументувати важливість соціальних функцій історика в сучасному суспільстві;
- Уміння інтегрувати досягнення інших гуманітарних наук та природничих для вирішення актуальних проблем історії та археології;
- Уміння використовувати інтерактивні технології навчання, сучасні інформаційні технології у процесі викладання соціогуманітарних дисциплін.

Організація навчання

№ з/ п	Тема	Кількість годин		
		Аудиторна робота		самос- тійна робота
		лекції	прак- тичні	
<u>Змістовий модуль I</u>				
1.	Об’єкт і предмет історіографії всесвітньої історії	1	—	4
2.	Зародження історичної свідомості та історичних уявлень у стародавній міфології та епосі	1	—	4
3.	Розвиток історичних знань у традиційних суспільствах	2	2	6
4.	Історичні знання у Стародавньому Римі	—	—	4
	Загальна кількість	4	2	18
<u>Змістовий модуль II</u>				
1.	Середньовічна історіографія	2	—	6
2.	Гуманістична історіографія	2	2	6
3.	Традиційно-провіденціалістські течії в історіографії XV – XVII ст. “Ерудити”	—	—	4
	Загальна кількість	4	2	16
<u>Змістовий модуль III</u>				
1.	Історіографія XVIII ст. Просвітництво	4	—	6
2.	Просвітницька історіографія в Росії	—	2	4
3.	Історична наука наприкінці XVIII – п. пол. XIX ст. Романтизм	4	2	6
4.	Історіографія США у п. пол. XIX ст.	—	—	4
	Загальна кількість	8	4	20
<u>Змістовий модуль IV</u>				
1.	Історична наука у др. пол. XIX ст. Позитивізм	4	2	6
2.	Наукові центри та школи позитивістської історіографії	—	2	6
3.	Історичний матеріалізм	2	—	6
4.	Становлення марксистської історичної школи	—	—	4
	Загальна кількість	6	4	22
<u>Змістовий модуль V</u>				
1.	Історіософія кін. XIX – п. пол. XX ст.	3	2	4
2.	Становлення “Нової історичної науки”. Школа “Анналів”	—	2	8
3.	Основні тенденції розвитку провідних історіографічних шкіл у п. пол. XX ст.	3	2	6
4.	Становлення марксистської історіографії в СРСР у 1920-х рр. Дискусії з питань теорії соціально-економічних формацій.	—	2	7

	Немарксистські течії.			
	Загальна кількість	6	8	25
Змістовий модуль VI				
1.	Особливості розвитку історичної науки у др. пол. XX – поч. XXI ст.	2	2	4
2.	Марксистська історіографія у др. пол. XX ст.	–	–	7
3.	Основні тенденції розвитку провідних національних історіографічних шкіл у др. пол. XX – поч. XXI ст.	6	2	8
	Загальна кількість	8	4	19
	Разом	36	24	120

Тематика семінарських занять

- Заняття 1. Розвиток історичного знання у традиційних суспільствах (2 год.)
 Заняття 2. Гуманістична історіографія (2 год.)
 Заняття 3. Просвітницька історіографія (2 год.)
 Заняття 4. Історіографія першої половини XIX ст. Романтизм(2 год.)
 Заняття 5. Історична концепція “Державної школи”. Історичні погляди С.М.Соловйова(2 год.)
 Заняття 6. Історична наука у другій половині XIX ст. (2 год.)
 Заняття 7. Історична наука на рубежі XIX – XX ст. (2 год.)
 Заняття 8. Теорії циклічного розвитку світової історії та їх критика (2 год.)
 Заняття 9. Становлення “Нової історичної науки”. Школа “Анналів” (4 год.)
 Заняття 10. Основні тенденції розвитку провідних національних історіографічних шкіл у др. пол. XX – поч. XXI ст. (4 год.)

Завдання для самостійної роботи

1. Історіографія у Стародавньому Римі

Методичні рекомендації:

Опрацьовуючи тему, слід звернути увагу на наступні питання:

- ✓ Особливості політичного та соціально-економічного розвитку Стародавнього Риму.
- ✓ Вплив громадянської общини Риму на формування історіософських поглядів.
- ✓ Вплив Давньогрецької історіографії на формування історіографії Риму.
- ✓ Основна проблематика в Давньоримській історіографії різних періодів розвитку держави.
- ✓ Джерельна база робіт.

2. Традиційно-провіденціалістські течії в історіографії XV – XVII ст. “Ерудити”.

Методичні рекомендації:

При підготовці теми звернути увагу на такі питання:

1. Релігійно-політична боротьба та її вплив на історичну думку.
2. Втрата церквою монополії у духовному житті суспільства.
3. Ідеї провіденціалізму в релігійно-історичній думці XV – XVII ст.
4. Протистояння гуманістично-раціоналістичної та традиційно-провіденціалістської течії в історіографії XV – XVII ст. Історична концепція Ж.Б.Боссює.
5. “Ерудитські” школи XVI – XVII ст. Роль монастирів і монастирських конгрегацій у їх становленні.
6. Історіографічна творчість церковних та світських “ерудитів”.
7. Розширення джерельної бази історичних досліджень в роботах “ерудитів”. Розвиток біографічного жанру.

3. Становлення історичної науки в США

Методичні рекомендації:

Опрацьовуючи тему, слід звернути увагу на наступні питання:

- ✓ Особливості американського романтизму.
- ✓ “Рання школа” в історіографії США.
- ✓ Історичні погляди Д.Бенкрофта, Ф.Паримена, Д.Мотлі, І.Прескоти.

4. Історична романістика

Методичні рекомендації:

Опрацьовуючи тему, слід звернути увагу на наступні питання:

- ✓ Причини появи історичної романістики.
- ✓ Особливості жанру. Вплив ідей романтизму.
- ✓ Основні представники.
- ✓ Значення історичної романістики на розповсюдження історичних знань.

5. Ідеологія Романтизму та національно-визвольні рухи слов'янських народів

Методичні рекомендації:

Опрацьовуючи тему, слід звернути увагу на наступні питання:

- ✓ Вплив ідей Романтизму на національно-визвольні рухи слов'янських народів.
- ✓ Польська історіографія. Історичні погляди І.Лелевеля
- ✓ Чеська і словацька історіографії.
- ✓ Романтична течія у сербській, хорватській та болгарській історіографії.

6. Становлення марксистської історичної школи

Методичні рекомендації:

Опрацьовуючи тему, слід звернути увагу на наступні питання:

- ✓ Причини виникнення матеріалістичного розуміння історії.
- ✓ Марксистська концепція всесвітньої історії.
- ✓ Проникнення марксизму в академічну науку.
- ✓ Розвиток теорії історичного матеріалізму в працях Г.В.Плеханова.
- ✓ “Ревізія” марксизму в працях Каутського, Бернштейна, Тостера.

7. Розвиток позитивістської історіографії у слов'янських народів

Методичні рекомендації:

Опрацьовуючи тему, слід звернути увагу на наступні питання:

- ✓ Позитивістська течія в історіографії Росії.
- ✓ Історичні погляди П.М.Мілюкова, П.М.Павлова-Сильванського, О.О.Корнілова, М.О.Рожкова.
- ✓ Польська історіографія. Варшавська історична школа (Т.Корзон, Т.Смоленський).
- ✓ Позитивістська течія у чеській історіографії (Я.Голи, А.Резен, Й.Пекарж).
- ✓ Критичний напрямок у сербській історіографії.

8. Релігійно-філософські концепції історії

Методичні рекомендації:

Опрацьовуючи тему, слід звернути увагу на наступні питання:

- ✓ Історичні та теоретичні джерела релігійно-філософського пояснення історії в Росії.
- ✓ Історіософія В.С.Соловйова. Теократична концепція розвитку історії та державного устрою.
- ✓ Філософія історії в творах М.О.Бердяєва. Проблеми Бога і людини в історії. Бердяєв про роль християнства в світовій історії.
- ✓ Історичні погляди і філософія історії Л.П.Карсавіна. Поняття “історії” та “історичного”.
- ✓ Мета і сенс історії в історико-філософських студіях М.О.Лоського.
- ✓ Проблема “Схід-Захід” в історичних концепціях Соловйова, Бердяєва, Карсавіна, Лоського.
- ✓ Теорія “євразійства”. Критика ідеології європоцентризму. Еволюція теорії “євразійства”.

9. Марксистська історіографія в країнах Західної Європи та США

Методичні рекомендації:

Опрацьовуючи тему, слід звернути увагу на наступні питання:

- ✓ Марксистська історіографія США (К.Аптенер).
- ✓ Марксистський напрям в історіографії Великої Британії (А.Л.Морган, Є.Д.Хобсбоум, Є.Томпсон).
- ✓ Марксистська історіографія Франції (К.Віллар, М.Вовель).
- ✓ Криза марксистської історіографії та її еволюція наприкінці 80-х – пер. пол. 90-х рр.

10. Теорії циклічного розвитку світової історії та її критика

- ✓ Історичні погляди і метод історичного дослідження О.Шпенглера.
- ✓ Теорія цивілізацій А.Дж.Тойнбі.
- ✓ П.Сорокін та його філософсько-історична схема зародження і занепаду “культурних суперсистем”.
- ✓ Проблеми світової історії у філософії екзистенціалізму К.Ясперса.

Порядок оцінювання

АУДИТОРНА РОБОТА	САМОСТІЙНА РОБОТА	ЕКЗАМЕН	РАЗОМ
-----------------------------	------------------------------	----------------	--------------

50+15	10	25	100
--------------	-----------	-----------	------------

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Питання до екзамену

1. Історіографія у Стародавній Греції.
2. Розвиток організаційних основ і джерельної бази історичної науки у другій половині XIX ст.
3. Архаїчна методологія та її роль у формуванні історичної думки.
4. Гносеологія позитивістської історіографії.
5. Історіографія у Стародавньому Римі.
6. Утвердження позитивізму в історіографії США.
7. Аврелій Августин і формування церковно-історичної концепції історії.
8. Історична наука у Франції другої половини XIX ст. Проблематика та методологія.
9. Основні етапи розвитку героїчного епосу.
10. Основні риси філософії та методології історії доби постмодернізму.
11. Етапи розвитку і головні досягнення середньовічної історіографії.
12. Історичні погляди К. Лампрехта. Причини та сутність кризи позитивістської історіографії.
13. Історичні фальсифікації.
14. Позитивістська історіографія в Англії.
15. Методологічні принципи провіденціалізму.
16. В.О. Ключевський та його школа.
17. Основні центри гуманістичної історіографії у країнах Західної Європи.

- 18.Історична наука у другій половині XX ст. Особливості інтелектуальної ситуації.
- 19.Загальні риси гуманітарної історіографії (XV – XVI ст.).
- 20.“Російська історична школа” всесвітньої історії.
- 21.Історико-соціологічні теорії XVI – XVII ст.
- 22.Основні напрямки розвитку історичної науки у першій половині XX ст.
- 23.Історичні знання в Росії XV – XVI ст.
- 24.Соціологічна теорія історії К.Маркса та Ф.Енгельса.
- 25.Основні риси просвітницької історіографії. Ідея закономірності історії в просвітницькій історіографії.
- 26.Етапи і напрямки розвитку історичної думки у другій половині XX – на початку XXI ст.
- 27.Просвітницька історіографія у Франції. Теорії історичного прогресу у творах просвітників.
- 28.Неокантіанська філософія і методологія історії.
- 29.Основні риси і особливості просвітницької історіографії в Англії.
- 30.«Нова історична наука» у другій половині XX – на початку XXI ст.
- 31.Просвітницька історіографія в Німеччині.
- 32.Історико-соціологічна концепція М. Вебера.
- 33.Основні етапи розвитку просвітницької історіографії в Росії.
- 34.Марксизм і історія в першій половині XX ст. Два напрямки розвитку.
- 35.Організаційні основи історичної науки доби Романтизму.
- 36.„Нова історична наука” у першій половині XX ст.
- 37.Місце і значення історичної романістики.
- 38.Школа “Анналів”. М. Блок і Л. Февр. Критика позитивізму, неокантіанської методології та теорії циклічного розвитку.
- 39.Основні напрямки в історіографії Романтизму. Критика просвітницької методології в творах романтиків.
- 40.Постмодернізм та історична наука в останній третині XX – на початку XXI ст.
- 41.Французька ліберальна історична школа доби Реставрації.
- 42.Абсолютний історизм Б. Кроче.
- 43.Історія Французької революції кінця XVIII ст. в творах П. Міньє та А. Тьєра.
- 44.Теорії циклічного розвитку історії.
- 45.Об’єкт і предмет історіографії як спеціальної історичної дисципліни.
- 46.Філософія історії Г. В. Ф. Гегеля.
47. «Ерудитські школи» XVI – XVII ст. Історіографічна спадщина церковних і світських «ерудитів».
- 48.Історична школа права в Німеччині.
- 49.Школа Л.Ранке.
- 50.Неопозитивізм. Проблематика та методологія (К.Поппер, К.Фішер).
- 51.Гейдельберська школа.
- 52.М.М.Покровський та „його” школа.
- 53.“Малогерманська” і “Великогерманська” школи у німецькій історіографії.

54. Розвиток французької історіографії у другій половині XX – на початку XXI ст.
55. Гуманістична історіографія в Італії.
56. Історична наука в Англії доби Романтизму.
57. Основні засади методології Романтизму.
58. Ф. Бродель. Ідея глобальної історії.
59. Історичні погляди М. М. Карамзіна.
60. Нові тенденції розвитку історичної науки у другій половині XX ст. Гендерна історія. Усна історія та ін.
61. Державна історична школа в Росії першої половини XIX ст.
62. Третє покоління школи “Анналів”. Еволюція від соціологічної до антропологічної історії.
63. Історичні погляди слов’янофілів.
64. “Нова історична наука” у другій половині XX ст. Кліометрія.
65. Історичні погляди С.М.Соловйова.
66. Основна проблематика радянської історіографії другої половини XX ст.
67. “Скептична” історична школа в Росії.
68. Розвиток історичної науки у Німеччині, США та Великій Британії у другій половині XX – на початку XXI ст.
69. Становлення історичної думки в США. Особливості американського романтизму.
70. Проблеми історичного синтезу в сучасній історіографії.
71. Соціологія історії Е.Дюркгейма та А.Берра.
72. Інтелектуальна історія.
73. Соціально-політичні та ідейно-теоретичні умови розвитку історичної науки у другій половині XIX ст.
74. Локальна історія. Історія повсякденності.

Політика курсу

Студент зобов'язаний відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого дирекцією розкладу, не запізнюватися, мати відповідний зовнішній вигляд. У разі відсутності через хворобу надати відповідну довідку. Пропущені заняття відпрацьовувати у визначений викладачем час. Студент повинен старанно виконувати завдання, брати активну участь в навчальному процесі.

Політика академічної доброчесності

Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає:

- ✓ Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- ✓ Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- ✓ Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- ✓ Надання достовірної інформації про результати власної (наукової,

творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Література до курсу

1. Алексеев М.П. Русская тема в европейской литературе: Сб. статей и материалов. – СПб.: Нестор-История, 2019. – 528 с.
2. Аммиан Марцеллин. Римская история / Пер. с лат. Ю.А.Кулаковского, А.И.Сонни. – М.: АСТ, Ладомир. 2005. – 631 с.
3. Античные риторика / Под ред. А.А.Тахо-Годи. – М., 1978. – 352 с.
4. Аппиан Александрийский. Римская история: Пер с греч. – М.: Ладомир, 2002. – 878 с.
5. Арон Р. Мир і війна між націями: пер. з франц. – К.: Юніверс, 2000, 688 с.
6. Барг М.А. Эпохи и идеи: Становление историзма. – М., 1988.
7. Бердяев Н.А. Смысл истории. – М., 1990.
8. Білецький А.О. Життя Г.Юлія Цезаря і його історичні твори // Цезар Гай Юлій. Записки про Галльську війну. – К., 1957. – Кн. 1. – С. 5 - 28.
9. Білий О. Від третього шляху до євразійських пріоритетів // Політична думка. – 1996. – № 6.
10. Блок М. Апология истории, или ремесло историка. 2-е изд. допол. – М., 1986. – 256 с.
11. Блок М. Короли-чудотворцы: Очерк представлений о сверхъестественном характере королевской власти, распространенных преимущественно во Франции и Англии. – М., 1998. – 712 с.
12. Блок М. Феодальне суспільство. – К., 2002. – 525 с.
13. Болховитинов Н.Н. США: проблемы истории и современная историография. – М., 1980.
14. Бордель Ф. Динамика капитализма. – Смоленськ, 1993. – 124 с.
15. Ботвинник М.Н. Юлий Цезарь // Знаменитые греки и римляне. – СПб.: Эпоха, 1993. – С. 374 - 398.
16. Брейар С. Портрет П.Н.Милюкова // Отечественная история. – 1993. – № 3.
17. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV – XVIII ст. У 3-х т. – К., 1995, Т.1 Структури повсякденності: можливе і неможливе. 543 с., 1997. Т.2 Ігри обміну. 586 с.; 1998. Т.3 Час світу 681 с.
18. Вайнштейн О.Л. Западноевропейская средневековая историография. – М.; Л., 1964.
19. Вайнштейн О.Л. Очерки развития буржуазной философии и методологии истории в XIX – XX вв. – Л., 1979.
20. Вансеев А.А. Очерк жизни и Дей Л.П.Карсавина // Звезда. – 1990. – № 12.
21. Вернадский Г. Два подвига Александра Невского // Наш современник. – 1992. – № 3. – С. 151 - 158.
22. Вернадский Г. Монгольское иго в русской истории // Наш современник. – 1992. – № 3. – С. 158 - 164.
23. Гула Р., Передерій І. "Польське питання" в оцінках представників консервативної та ліберальної думки Російської імперії (друга половина XIX – початок XX ст.). - // УІЖ. – 2019. – 6 – С. 69.

24. Гумилев Л. Записки последнего евразийца // Наше наследие. – 1991. – № 3.
25. Гуревич А.Я. Исторический синтез и школа «Анналов». – М., 1993.
26. Гутнова Е.В. Историография истории средних веков. – 2-е изд. – М., 1985.
27. Добржанський С. Реформування системи управління міст Російської імперії в науково-публіцистичному дискурсі кінця ХІХ – початку ХХ ст. // УІЖ. – 2019. - 6. – С. 155.
28. Дурновцев В.И., Вандалиовская М.Г. Историческая наука российской эмиграции: “евразийский соблазн” // Вопросы истории. – 1998. – № 9.
29. Дьюї Дж. Демократія і освіта / Пер. з англ. – Л., 2003. – 204 с.
30. Дьюї Дж. Досвід і освіта / Пер. з англ.. М. Василенко – Л., 2003. – 84 с.
31. Дюбі Ж. Доба соборів: Мистецтво та суспільство 980 – 1420 роки / Пер.з франц.. – К., 2002. – 160 с.
32. Дюпон-Мельниченко Ж.-Б. Французька історіографія ХХ ст. – Львів, 2001.
33. Евразийство: за и против, вчера и сегодня (Материалы круглого стола) // Вопросы философии. – 1995. – № 6. – С. 8 - 49.
34. Жебелев С.А. Аппиан и его “Гражданский войны” // Аппиан. Римские войны. – СПб.: Алетеия, 1994. – С. 5 - 15.
35. Записки Юлия Цезаря и его продолжателей о Галльской войне, о гражданской войне, об Александрийской войне, об Афинской войне / Гай Юлий Цезарь. Сочинения / Гай Саллюстий Крисп. – М.: АСТ; Ладомир, 2002. – 752 с.
36. Зашкільняк Л. Методологія історії від давнини до сучасності. – Львів, 1999.
37. Зашкільняк Л. Сучасна світова історіографія. – Львів, 2007.
38. Иосиф Флавий. Иудейская война. – М., 1999. – 512 с.
39. Исаев И.А. Евразийство // Общественная наука. – 1994. – № 5.
40. Историография истории Древнего Рима // История Древнего Рима / Под ред. В.И.Кузищина. – М., 1994.
41. Историография истории Нового времени стран Европы и Америки. – М., 1990.
42. Историография истории нового и новейшего времени стран Европы и Америки. – М., 2000.
43. Историография истории России до 1917 г. – Т.2. – М., 2004.
44. Историография истории южных и западных славян. – М., 1988.
45. Историческая наука в России в ХХ в. – М., 1997.
46. Карсавин Л.П. Философия истории. – СПб., 1993.
47. Катон Марк Порций. Земледелие / Пер. и коммент. М.Е.Сергеенко. – М.; Л., 1950. – 220 с.
48. Ключников С. Русский удел евразийства // Наш современник. – 1992. – № 3.
49. Кнабе Г.С. Рим Тита Ливия – образ, миф и история // Тит Ливий. История Рима от основания города: В 3 т. – М.: АСТ; Ладомир, 2002. – Т. 3: Кн. 34 - 45. – С. 647 - 708.
50. Кожиков С. Историография евразийства // Наш современник. – 1992. – № 2.
51. Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії / Пер.з англ. О. Мокровольський. – К., 1996. – 615 с.
52. Коллингвуд Р.Дж. Принципы искусства. Теория этики. Теория воображения. Теория искусства. / Пер. с англ. – М., 1999. – 328 с.

53. Косминский Е.А. Историография средних веков. – М., 1963.
54. Кроче Б. Теория и история историографии. / Пер. с ит. И.М. Заславской. – М. – 1998. – 192 с.
55. Кунина А.Е. США: методологические проблемы историографии. – М., 1988.
56. Ле Гофф Ж. Цивилизация средневекового Запада. – М., 1992. – 236 с.
57. Ле Гофф Ж. Средневековый мир воображаемого. – М., 2001. – 66 с.
58. Ле Руа Ладюри Э. История климата с 1000 года. – Л. – 1971. – 225 с.
59. Левандовский А.А. Из истории кризиса русской буржуазно-либеральной историографии. А.А.Корнилов. – М., 1982.
60. Ливий Тит. Война с Ганнибалом / Пер. с лат. С.Маркиша. – М.: ТООО “Ниппур”, 1993. – 408 с.
61. Ливий Тит. История Рима от основания города: В 3 т. – М.: Ладомир, 2002.
62. Лукомский Л.Ю. “Римская история” Аппиана // Аппиан. Римские войны. – СПб., 1994.
63. Люкс Л. Евразийство // Вопросы философии. – 1993. – № 6.
64. Маяк И.Л. Аппиан и его “Римская история” // Аппиан Александрийский. Римская история. – М.: АСТ; Ладомир, 2002. – С. 779 - 791.
65. Милюков П.Н. Очерки истории русской культуры: В 3 т. – М., 1993 – 1995.
66. Мухамеджанов М. М. От власти идеи – к идее власти: Из истории Института марксизма-ленинизма при ЦК КПСС. – М. ; СПб. : Нестор-История, 2018. – 400 с.
67. Новикова Л. , Сиземская И. Два лика евразийства // Свободная мысль. – 1992. – № 7.
68. Новикова Л.И., Сиземская И.Н. Политическая программа евразийства: реальность или утопия? // Общественные науки и современность. – 1992. – № 1.
69. Очерки исторической науки в СССР. – М., 1963. – Т. 3.
70. Павлов-Сельванский Н.П. Феодализм в Древней Руси // Сборник материалов по истории исторической науки в СССР. – М., 1984.
71. Панарин А.С. Россия в Евразии: геополитические вызовы и цивилизационные ответы // Вопросы философии. – 1994. – № 12. – С. 19 - 31.
72. Парсамов В.С. На путях к Священному союзу: идеи войны и мира в России начала XIX века. СПб, 2020.
73. Репина Л.П., Зверева В.В., Парамонова М.Ю. История исторического знания. – М., 2006.
74. Святець Ю.А., Топка Р.В. Історіографія всесвітньої історії. – Дніпропетровськ, 2007.
75. Сергеев М.Е. Жизнь Древнего Рима. – М.; Л., 1964.
76. Скуратівський В. Євразійський синдром // Політична думка. – 1995. – № 2 – 3.
77. Таран Л.В. Французька історіографія 70-ті роки XIX – 80-ті роки XX ст. – К. – 1991.
78. Таран Л.В. Французька, російська і українська історіографія 70-ті роки XIX – поч. XX ст. – Ніжин. – 2009. – 247 с.
79. Тацит Корнелий. Сочинения, в 2 т. – Л.: Наука, 1970.

80. Тацит Публий Корнелий. Анналы. Малые произведения. История. – М.: АСТ; Ладомир, 2003. – 984 с.
81. Тишков В.А. История и историки в США. – М., 1985.
82. Транквилл Гай Светоний. Жизнь двенадцати цезарей. – М.: Мысль, 1989. – С. 409 - 520.
83. Тревельян Дж. М. История Англии: от Чоссера до королевы Виктории. – Смоленськ. – 2002. – 624 с.
84. Тронский И. Корнелий Тацит // Тацит Публий Корнелий. Анналы. Малые произведения. – М.: АСТ; Ладомир, 2003. – С. 767 - 808.
85. Трубецкой Н.С. К украинской проблеме // Наш современник. – 1992. – № 3. – С. 164 - 173.
86. Трубецкой Н.С. Мы и другие // Наш современник. – 1992. – № 2. – С. 160 - 166.
87. Трубецкой Н.С. Об истинном и ложном национализме // Литературная учеба. – 1991. – № 6. – С. 144 - 150.
88. Февр Л. Бои за историю/ Пер. с фр. А.А. Бобовича. – М., 1991. – 630 с.
89. Федотова В. Теорії соціальної модернізації та євразійство // Політична думка. – 1995. – № 2 – 3.
90. Флоровский А. В. Труды по истории России, Центральной Европы и историографии: Из архивного наследия / Под ред. В. Ю. Афиани; вступ. ст. М. В. Ковалева, сост., подг. к публ. и коммент. В. Ю. Афиани, М. В. Ковалева, Е. В. Косыревой, Т. Н. Лаптевой. – СПб.: Нестор-История, 2020. – 576 с.
91. Флоровский Г. Евразийский соблазн // Новый мир. – 1991. – № 1. – С. 195 - 211.
92. Фуко М. Археологія знання / пер. з фр. В. Шовкун. – К. – 2003. – 326 с.
93. Харч Л. Либеральная традиция в Америке / пер. с англ. – М., 1993. – 400 с.
94. Хоружий С.С. Жизнь и учение Л.Карсавина // Карсавин Л.П. Религиозно-философские сочинения. – Т. 1. – М., 1992.
95. Цезар Гай Юлій. Записки про Галльську війну. – К., 1957.
96. Черный Ю.Ю. Методологические основы философии Н.А.Бердяева // Вестник Московского университета. – Серия 7. – Философия. – 1996. – № 6.
97. Шапиро А.Л. Историография с древнейших времен до 1917 г. – М.: Высшая школа, 1993.
98. Шлезенгер А.М. Циклі американської історії / пер. с англ. П.А. Развин. – М., 1992. – 688 с.
99. Янов А. Учение Льва Гумилева // Свободная мысль. – 1992. – № 17.